

ŽEMAITIJOS NACIONALINIO PARKO PLANAVIMO SCHEMOS (RIBŲ IR TVARKYMO PLANŲ) AIŠKINAMOJO RAŠTO PAGRINDINIAI TEIGINIAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Žemaitijos nacionalinio parko (toliau – Nacionalinis parkas) planavimo schemą sudaro Aiškinamojo rašto pagrindiniai teiginiai, Nacionalinio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų (toliau – Ribų planas) bei tvarkymo (toliau – Tvarkymo planas) planų grafinės dalys (brėžiniai).

2. Ribų plano tikslai yra šie:

2.1. nustatyti Nacionalinio parko ir jo buferinės apsaugos zonos ribas;

2.2. nustatyti Nacionalinio parko funkcinio prioriteto zonų ribas;

2.3. nustatyti Nacionalinio parko konservacinio funkcinio prioriteto zonų apsaugos tikslus.

3. Tvarkymo plano tikslai yra šie:

3.1. nustatyti kraštovaizdžio tvarkymo zonas bei jų reglamentus;

3.2. nustatyti gamtos apsaugos kryptis ir priemonės;

3.3. nustatyti kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemonės;

3.4. nustatyti rekreacinio naudojimo plėtros kryptis ir priemonės;

3.5. nustatyti gyvenviečių ir infrastruktūros vystymo kryptis.

II. TERITORIJOS FUNKCINIS ZONAVIMAS

4. Nacionalinio parko teritorijoje pagal parkui keliamus reikalavimus, gamtos ir kultūros vertybių pobūdį, rekreacinio bei gamybinio naudojimo galimybes ir gyvenviečių tinklo ypatumus nustatomos šios funkcinio prioriteto zonos (Ribų plano brėžinys):

4.1. konservacinio prioriteto zona, kurią sudaro: Plokštinės ir Rukundžių gamtiniai rezervatai, Platelių, Babrungo, Beržoro, Grigaičių, Jazdauskiškių, Laumalenkų, Liepijų, Mikytų, Paburgės, Pučkorių, Stirbaičių ir Šarnelės kraštovaizdžio draustiniai, Gardų, Medsėdžių ir Margupio geomorfologiniai draustiniai, Šilinės hidrografinis draustinis, Ertenio, Pakastuvos, Paparčių, Siberijos ir Užpelkių telmologiniai draustiniai, Juodupio botaninis draustinis, Ilgio botaninis-zoologinis draustinis, Gegrėnų archeologinis draustinis, Godelių etnokultūrinis draustinis, Platelių ir Žemaičių Kalvarijos urbanistiniai draustiniai, kurių apsaugos tikslai yra šie:

4.1.1. Plokštinės gamtinio rezervato – išsaugoti unikalios geomorfologinės struktūros Plokščių termokarstiniame duburyje susidariusį Plokštinės miškų ir pelkių kompleksą su natūraliais Juodupio bei Uošnos upeliais, Europos Bendrijos svarbos vandenų, pievų, pelkių ir miškų buveinėmis ir joms būdingomis augalų, grybų ir gyvūnų rūšimis bei jerubei ir lūšiai tinkamomis buveinėmis;

4.1.2. Rukundžių gamtinio rezervato – išsaugoti pelkėtų ir miškingų įlomių Rukundžių gamtinį kompleksą su natūralia hidrografine struktūra, Europos Bendrijos svarbos pelkių ir miškų buveinėmis ir joms būdinga augalija ir gyvūnija bei šarvuotajai skėtei, didžiajam auksinukui, jerubei ir lūšiai tinkamomis buveinėmis;

4.1.3. Platelių kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti didžiausio ir giliausio Žemaitijoje Platelių ežero ir jo apyežerių kraštovaizdį su vertingomis pakrantėmis, salomis, Kumelkaktės pusiasaliu, Šventorkalnio archeologiniu kompleksu, Ažuolų salos senovės gyvenvietėmis, povandeninio paveldo objektais, Europos Bendrijos svarbos pelkių, pievų ir miškų buveinėmis bei žvilgančiąjai riestūnei, dvilapiui purvuoliui, jerubei ir ūdrai tinkamomis buveinėmis ir kitomis saugomomis rūšimis;

4.1.4. Babrungo kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti Babrungo ir Uošnos upių slėnių kraštovaizdį su natūraliomis upių ir upelių atkarpomis, būdingomis Babrungėnų kaimo paupio sodybomis, Grigaičių piliakalniu, Babrungėnų vandens malūnais ir senkapiu, Europos Bendrijos svarbos rūšims – didžiajam auksinukui, ovaliajai geldutei, griežlei, ūdrai ir kitoms saugomoms rūšims tinkamomis buveinėmis;

4.1.5. Beržoro kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti itin raiškų, tradicinius bruožus išlaikiusį Beržoro kaimo, Beržoro ežero ir apyežerių kraštovaizdį su Beržoro kaimo urbanistine struktūra ir architektūros vertybėmis, Beržoro ežero salomis ir atviromis pakrantėmis, Europos Bendrijos svarbos miškų ir pelkių buveinėmis bei dvilapiui purvuoliui, griežlei ir kitoms saugomoms rūšims tinkamomis buveinėmis;

4.1.6. Grigaičių kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti Žemaitijai būdingą raiškaus Grigaičių miškingo agrarinio kraštovaizdžio kompleksą su Surblių kapinynu bei griežlei, gulbei giesmininkei ir kitoms saugomoms rūšims tinkamomis buveinėmis;

4.1.7. Jazdauskiškių kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti Žemaitijai būdingą kalvoto agrarinio miškingo kraštovaizdžio kompleksą su tradicine žemėnaudos ir užstatymo struktūra, Žernių ir Jazdauskiškių piliakalniais, Jazdauskiškių senkapiais bei kapinynu, Europos Bendrijos svarbos vandenių buveinėmis ir joms būdingomis augalų ir gyvūnų rūšių bendrijomis;

4.1.8. Laumalenkų kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti unikalų Laumalenkų pusiasalių, salų, įlankų, protakų, ežerų, miškų bei pelkių gamtinį kompleksą su Europos Bendrijos svarbos vandenių, pelkių ir miškų buveinėmis ir joms būdingomis augalų ir gyvūnų bendrijomis, saugomų paukščių rūšių perimvietėmis;

4.1.9. Liepijų kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti Vidurio Žemaičių aukštumai būdingo miškingų plokščiakalvių kraštovaizdžio etaloną su stambiomis Liepijų limnoglacialinėmis plokščiakalvėmis ir mišraus Liepijų miško biocenozėmis, Europos Bendrijos svarbos pievų, miškų ir pelkių buveinėmis bei saugomų gyvūnų rūšių bendrijomis;

4.1.10. Mikytų kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti Žemaitijai būdingą raiškų kalvotą mozaikišką kraštovaizdį su miškų, laukų, pievų, tarpukalvių pelkučių ir vienkieminių sodybų kompleksu, Mikytų piliakalniu, Mikytų ir Gudalių alkakalniais, Mačiūkių kapinynu ir mitologiniu Laumės akmeniu, Europos Bendrijos svarbos pelkių buveinėmis ir joms būdinga augalija ir gyvūnija, saugomų rūšių bendrijomis;

4.1.11. Paburgės kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti būdingą miškingų bei ežeruočių pelkinių duburių kraštovaizdį su Europos Bendrijos svarbos vandenių, pievų, pelkių ir miškų buveinėmis, saugomomis augalų ir gyvūnų rūšimis;

4.1.12. Pučkorių kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti Pučkorių moreninių darinių ruožo kraštovaizdį su ypač raiškia kalvų, giraičių, tarpukalvių ir pelkučių mozaika, Pučkorių II ir III piliakalniais, senkapiu, Visvainių alkakalniu, Europos Bendrijos svarbos pelkių buveinėmis ir saugomų paukščių ir vabzdžių bendrijomis;

4.1.13. Stirbaičių kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti tradicinius bruožus išlaikiusį Stirbaičių kaimo kraštovaizdį su tradicine užstatymo ir žemėnaudos struktūra, etnoarchitektūros

elementais, Europos Bendrijos svarbos pievų, miškų ir pelkių buveinėmis bei saugomų augalų ir gyvūnų rūšių bendrijomis;

4.1.14. Šarnelės kraštovaizdžio draustinio – išsaugoti raiškų Šarnelės keiminių darinių kraštovaizdį su Šarnelės piliakalniu, senovės gyvenvietėmis, poeto V. Mačernio gimtosios sodybos vieta ir kapu, Europos Bendrijos svarbos pievų buveinėmis, saugomomis vabzdžių ir paukščių rūšimis;

4.1.15. Gardų geomorfologinio draustinio – išsaugoti nesunaikintą Gardų ozo dalį su saugomomis rūšimis ir buveinėmis;

4.1.16. Medsėdžių geomorfologinio draustinio – išsaugoti Platelių duburiui būdingo plokščiakalvių reljefo etaloną – Medsėdžių limnokeimą – su saugomų vabzdžių buveinėmis;

4.1.17. Margupio geomorfologinio draustinio – išsaugoti ypač raiškia Margupio upelio ir jo intakų slėnių sistemą, su būdingomis šlaitų biocenozėmis, saugomomis rūšimis ir buveinėmis;

4.1.18. Šilinės hidrografinio draustinio – išsaugoti natūralaus miškų upelio etaloną – Šilinės upelį, jo hidrografinę struktūrą ir hidrologinį režimą, miškingą slėnį ir paslėnį su natūraliomis pievomis, šaltiniais, saugomomis rūšimis bei Europos Bendrijos svarbos vandens ir miškų buveinėmis;

4.1.19. Ertenio telmologinio draustinio – atkurti ir išsaugoti Ertenio pelkės ekosistemą su Europos Bendrijos svarbos pelkių ir pievų buveinėmis, saugomomis rūšimis;

4.1.20. Pakastuvos telmologinio draustinio – išsaugoti Pakastuvos pelkės ekosistemą su saugomomis rūšimis, Europos Bendrijos svarbos vandens ir miškų buveinėmis, saugomų paukščių perimvietėmis bei maitinimosi vietomis, saugomų vabzdžių bendrijomis;

4.1.21. Paparčių telmologinio draustinio – išsaugoti sudėtingos struktūros Paparčių pelkės ekosistemą su vertingomis biocenozėmis, saugomomis rūšimis ir Europos Bendrijos svarbos pelkių buveinėmis;

4.1.22. Siberijos telmologinio draustinio – išsaugoti sudėtingos struktūros Siberijos paežerės pelkės ekosistemą su Europos Bendrijos svarbos pelkių, miškų ir pievų buveinėmis ir saugomų rūšių bendrijomis;

4.1.23. Užpelkių telmologinio draustinio – atkurti ir išsaugoti būdingą takoskyrinį Užpelkių pelkinį kompleksą su Europos Bendrijos svarbos pelkių buveinių kompleksu, saugomų rūšių bendrijomis;

4.1.24. Juodupio botaninio draustinio – išsaugoti biologiniu požiūriu itin vertingą Juodupio upelio slėnio, paslėnio, Priepės ir Briedinės pelkių ekosistemą su Europos Bendrijos svarbos miškų ir pelkių buveinėmis ir joms būdingomis saugomų augalų, grybų ir gyvūnų bendrijomis;

4.1.25. Ilgio botaninio-zoologinio draustinio – išsaugoti natūralumu ir biologine įvairove išsiskiriantį Ilgio ežero, paežerės pelkių ir miškų ekosistemą su Europos Bendrijos svarbos vandens, miškų ir pelkių buveinėmis ir joms būdingomis augalų, grybų ir gyvūnų rūšimis, saugomų augalų ir gyvūnų bendrijomis;

4.1.26. Gegrėnų archeologinio draustinio – išsaugoti kuršių genties I tūkstantmečio – II tūkstantmečio pradžios archeologinių paminklų kompleksą, kurį sudaro Gegrėnų I ir II piliakalniai, Gegrėnų I ir II kapinynai bei Gegrėnų senovės gyvenvietė;

4.1.27. Godelių etnokultūrinio draustinio – išsaugoti Godelių kaimo tradicinį kraštovaizdį ir urbanistinę struktūrą, vertingus sodybų etnoarchitektūros elementus ir želdinius, žemaičių kultūros tradicijas ir papročius, alkakalnį, vad. Raganos kalnu, šventais laikomus šaltinius, senąsias kaimo kapines, tautodailininko Stanislovo Riaubos gimtosios sodybos vietą, Lietuvos partizano ir partizanų rėmėjos žūties vietą;

4.1.28. Platelių urbanistinio draustinio – išsaugoti istoriškai susiformavusį Platelių miestelio radialinių gatvių tinklą, vedantį į aikštę, bei turinę erdvinę kompoziciją, kurią formuoja išlikęs būdingas vieno – dviejų aukštų užstatymas, Platelių Šv. Apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčios statinių ansamblis ir Platelių dvaro sodybos kompleksas;

4.1.29. Žemaičių Kalvarijos urbanistinio draustinio – išsaugoti Žemaičių Kalvarijos miestelio – Vakarų Lietuvos piligrimystės centro – radialinių gatvių tinklą, aikštės planą, taip pat turinę erdvinę kompoziciją su dominuojančia Švč. Mergelės Marijos apsilankymo bažnyčia bei kryžiaus kelio stotimis, nulėmusiomis miestelio urbanistinę raidą, kitas archeologines, istorines ir memorialines vertybes;

4.2. Rekreacinio funkcinio prioriteto zoną sudaro: Platelių, Paplatelės, Paežerės Rūdaičių, Ilgio, Beržoro, Rotinėnų, Luokos, Gardų ir Gegrėnų rekreacinės zonos.

4.3. Gyvenamojo funkcinio prioriteto zoną sudaro Platelių ir Žemaičių Kalvarijos miestelių pakraščiai, nepatenkantys į urbanistiniu požiūriu vertingas šių miestelių dalis, taip pat Virkšų ir Pučkorių kaimų gyvenamosios zonos.

4.4. Ūkinio funkcinio prioriteto zoną sudaro Rašaitinės, Paburgės, Skripsčių, Rukundžių ir Stirbaičių miškų dalys.

4.5. Ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zoną sudaro Nacionalinio parko teritorijos, nepatenkančios į konservacinio, rekreacinio, gyvenamojo ir ūkinio funkcinio prioriteto zonas. Jų tikslas – užtikrinti Nacionalinio parko rezervatų ir draustinių, saugomų rūšių ir buveinių, gamtos ir kultūros paveldo vertybių bei vandens telkinių apsaugą, sudarant sąlygas išsaugoti ir gerinti ekologinę kraštovaizdžio struktūrą bei tarpti biologinei įvairovei.

II. TERITORIJOS TVARKOMASIS ZONAVIMAS

5. Tvarkymo plane pagal Saugomų teritorijų tipinius apsaugos reglamentus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 996 „Dėl Saugomų teritorijų tipinių apsaugos reglamentų patvirtinimo“, nustatomos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.1. konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.1.1. rezervatinių miškų (pelkių) kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – griežtos apsaugos (KM(P)n) ir reguliuojamos apsaugos (KMr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.1.2. rezervatinių vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – griežtos apsaugos (KVn) ir reguliuojamos apsaugos (KVr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.1.3. gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – griežtos apsaugos (KOn) ir reguliuojamos apsaugos (KOr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.2. miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.2.1. ekosistemų apsaugos miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (M(P)Ek, MEk) ir atkuriančio ūkininkavimo (M(P)Er, MEr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.2.2. rekreacinių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus pritaikymo (miško parkų, MRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.2.3. apsauginių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – specializuoto apsauginio ūkininkavimo (MAS) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.2.4. ūkinių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ūkinių miškų (MŪ) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.3. žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.3.1. ekosistemas saugančių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (ŽEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.3.2. rekreacinių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus pritaikymo (ŽRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.3.3. apsauginių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – specializuoto apsauginio ūkininkavimo (ŽAs) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4. kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.4.1. kultūros paveldo požimių vertingų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – kraštovaizdžio išsaugančiojo tvarkymo (GEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4.2. apsauginių teritorijų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – sugriežtinto geoekologinio reguliavimo (GAe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4.3. bendrojo tvarkymo miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – intensyvaus tvarkymo (GŪi) ir ekstensyvaus tvarkymo (GŪe) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.4.4. rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos (NRn) IR urbanizuotos rekreacinės aplinkos (NRu) kraštovaizdžio tvarkymo zonos su pozonėmis:

5.4.4.1. subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zonoje išskiriamos trumpalaikio poilsio teritorijų (NRn1) ir ekstensyvaus pritaikymo stovyklaviečių (NRn2) pozonės;

5.4.4.2. urbanizuotos rekreacinės aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zonoje išskiriamos intensyvaus pritaikymo stovyklaviečių (NRu1), kempingų (NRu2) ir rekreacinių pastatų bei kompleksų (NRu3) pozonės;

5.4.5. eksploatacinės (gavybinės) paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – subnatūralios (neurbanizuojamos) aplinkos eksploatacinių sklypų (NLn) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4.6. pramoninės – komunalinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – intensyviai technogenizuotos aplinkos pramoninių – komunalinių sklypų (NFu) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4.7. edukacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – urbanizuotos aplinkos edukacinė (NDu) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.5. vandens ūkio tikslinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.5.1. ekosistemas saugančių vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – išsaugančio ūkininkavimo (VEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.5.2. rekreacinių vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo (VRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.5.3. bendrojo naudojimo (bendrosios apsaugos) vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje: ekstensyvaus apsauginio ūkininkavimo (VAe) kraštovaizdžio tvarkymo zona.

III. GAMTOS APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

6. Pagrindinės Nacionalinio parko gamtos apsaugos kryptys yra šios:

6.1. vertingų gamtinių kompleksų ir objektų išsaugojimas;

6.2. Nacionalinio parko ekosistemos stabilumo užtikrinimas, stiprinant gamtinio karkaso ekologinį potencialą;

6.3. biologinės įvairovės išsaugojimas;

6.4. pažeistų ar sunaikintų gamtos objektų ir kompleksų atkūrimas;

6.5. ekologinio švietimo vystymas.

7. Paukščių apsaugai svarbiai teritorijai ir vietovėms, atitinkančioms gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, taikomas Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“, nustatytas veiklos reglamentavimas

8. Gamtos paveldo objektų naudojimas apribojamas pažintinio lankymo bei ekologinio ugdymo tikslais. Pritaikant gamtines vertybes lankymui, tvarkomi želdiniai, gali būti atliekami kraštovaizdžio kirtimai, įstatymų nustatyta tvarka parengus projektinę dokumentaciją įrengiamos saugų ir vertybei nežalingą lankymą užtikrinančios priemonės: laiptai, takai, apžvalgos aikštelės, atokvėpio vietos, informaciniai stendai, riboženkliai ir kita reikalinga įranga.

9. Siekiant išsaugoti ir eksponuoti vertingus gamtinius objektus numatoma:

9.1. siūlyti skelbti gamtos paveldo objektais povandenines gitijos atodangas Platelių ežero Nalijos gelmėje bei gitijos ekstruzijas pietrytinėje Platelių ežero dalyje, Jonušių vinkšną ir Mikytų ažuolą, Šv. Jono (Paplatelės miško) šaltinį, akmenį Vėžlį, Kreišmonto riedulyną ir riedulių sankaupą Mačiūkių kaime;

9.2. tvarkyti, pritaikant pažintiniam turizmui, šiuos gamtinius objektus ir kompleksus: Pilies ir Veršių salas, Pūkštės kalną, Šv. Jono (Paplatelės miško) šaltinį, akmenį Vėžlį, Mikytų ažuolą, Kreišmonto riedulyną ir riedulių sankaupą Mačiūkių kaime;

9.3. tęsti gitijos radimviečių bei ekstruzinių darinių tyrimus Platelių ežere;

9.4. reguliuoti ir riboti Platelių ežero povandeninio paveldo objektų lankymą.

10. Siekiant užtikrinti Nacionalinio parko ekosistemos stabilumą bei stiprinti gamtinio karkaso ekologinį potencialą, būtina mažinti vietinę taršą, skatinti ekologiškai ūkininkauti, diegti ekologiškas technologijas vietos gamybos įmonėse, rūšiuoti atliekas, kompostuoti ar perdirbti susiskaidančias atliekas, įrengti susiskaidančių atliekų surinkimo aikšteles, renovuoti ir plėsti vandens tiekimo ir nuotekų tinklus Platelių ir Žemaičių Kalvarijos miesteliuose, modernizuoti nuotekų valymo įrenginius Žemaičių Kalvarijoje ir katilines Nacionalinio parko gyvenvietėse. Siekiant sumažinti gamybinių ir infrastruktūros objektų poveikį saugomam ir lankytojų apžvelgiamam kraštovaizdžiui, aplink gamybinius pastatus, komunalinius objektus formuojami apsauginiai želdiniai.

11. Siekiant stiprinti ekosistemų apsaugos funkcijas Nacionalinio parko miškuose rekomenduojama:

11.1. nenaudoti pesticidų;

11.2. palaikyti natūraliam miškui būdingą medynų rūšinę sudėtį ir medynų vertikaliają struktūrą, didinti negyvos medienos kiekį;

11.3. išsaugoti ir formuoti ornitochorinius, entomofilinius bei kanopinių žvėrių mitybos bazę gerinančius vietinių rūšių želdinius;

11.4. atkuriant mišką formuoti natūraliam miškui artimos rūšinės sudėties mišrius medynus, pirmenybę teikiant savaiminiam atžėlimui, o ekosistemas saugančių miškų (M(P)Ek, MEk, MEr) kraštovaizdžio tvarkymo zonose taikyti tik savaiminį atžėlimą; želdymui naudoti tik vietinės kilmės medžių rūšių sodinukus;

11.5. ekosistemas saugančių miškų (M(P)Ek, MEk, MEr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos eglės ir pušies monokultūrinius medynus ugdomaisiais ir specialiais kirtimais transformuoti į mišrius medynus, artimus natūraliai rūšinei sudėčiai.

12. Siekiant išsaugoti ir didinti Nacionalinio parko biologinę įvairovę, numatoma:

12.1. išsaugoti bei atkurti atviras kraštovaizdžio erdves ir tradicinę mozaikišką kraštovaizdžio struktūrą Nacionalinio parko agrarinėse bei miškingose – agrarinėse teritorijose, pirmiausia kraštovaizdžio ir etnokultūriniuose draustiniuose, užtikrinat žemės ūkio naudmenų gerą agrarinę būklę ir atkuriant žemės ūkio veiklą apleistose žemėse;

12.2. reguliuojamos apsaugos rezervatinių miškų (KMr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos, gamtiniuose, etnokultūriniuose ir kraštovaizdžio draustiniuose bei ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonos išlaikyti atvirus pelkių, natūralių pievų ir miškapievių plotus, šalinant savaimę plintančią sumedėjusią augmeniją ir nendres bei ekstensyviai naudojant (ganant ir šienaujant);

12.3. skatinti gamtiniuose, etnokultūriniuose ir kraštovaizdžio draustiniuose bei ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonos pievas ir ganyklas nuganyti arba ne rečiau kaip kartą per metus nušienauti pradedant birželio 15 d. ir baigiant rugsėjo 30 d., skatinti taikyti ekologiškas šienavimo technologijas (šienavimas nuo lauko vidurio linijos, baidytuvų naudojimas), natūralias pievas ir šlapžemes šienauti rankiniu būdu;

12.4. skatinti gamtiniuose, etnokultūriniuose ir kraštovaizdžio draustiniuose ekstensyviai ganyti gyvulius (1 hektaro plote 1 sutartinis gyvulys), ganymą pradėti ne anksčiau kaip birželio 15 dieną;

12.5. gamtiniuose rezervatuose, gamtiniuose, etnokultūriniuose ir kraštovaizdžio draustiniuose įrengti dirbtinius lizdus plėšriesiems paukščiams bei juodiesiems gandrums, kelti inkilus uoksiniams paukščiams ir šikšnosparniams;

12.6. gamtiniuose rezervatuose, gamtiniuose ir kraštovaizdžio draustiniuose bei ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonos įgyvendinti biotechnines priemones, kurios padidintų kiškių ir stirnų gausą;

12.7. gamtiniuose, etnokultūriniuose ir kraštovaizdžio draustiniuose bei ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonos reguliuoti lapių, mangutų, šernų, kanadinių audinių, miškinų kiaunių, šeškų, pilkųjų varnų gausą;

12.8. vandens telkinių pakrantėse mažinti užžėlimą menkaverčiais medžiais ir krūmais, vykdam kraštovaizdžio formavimo kirtimus.

13. Siekiant atkurti ūkinės veiklos pažeistus ar sunaikintus Nacionalinio parko gamtos objektus bei kompleksus, numatoma:

13.1. renatūralizuoti sureguliuotą Babrungo aukštupio atkarpą iki Babrungėnų malūno, panaudojant išlikusias senvages;

13.2. renatūralizuoti sureguliuotą Uošnos vidurupio atkarpą;

13.3. siekti renatūralizuoti pažeistus (dalinau nusiausintus) Dvarviečių ir Užpelkių pelkinius kompleksus, Ertenio ir Pakastuvos pelkinius – ežerinius kompleksus, parengus šių kompleksų renatūralizavimo galimybių studijas bei atkūrimo projektus;

13.4. atkuriančio ūkininkavimo ekosistemų apsaugos miškų (MEr) kraštovaizdžio tvarkymo zonoje atkurti ūkinės veiklos pažeistą Paplatelės miško dalies ekosistemą, formuojant artimos natūraliam miškui rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medynus bei saugant kertines ir Europos Bendrijos svarbos miško buveines;

13.5. rekultivuoti buvusius karjerus Jogaudų, Babrungėnų ir Jazdauskiškių kaimuose, Jogaudų karjerą sutvarkant ir pritaikant visuomenės poreikiams (rekreaciniam naudojimui);

13.6. naikinti Sosnovskio barštį ir gausialapį lubiną. Šių invazinių rūšių plitimą būtina stabdyti visoje Nacionalinio parko teritorijoje bei parko buferinės apsaugos zonoje.

14. Siekiant vystyti ekologinį švietimą numatoma:

14.1. įkurti „Natura 2000“ informacinį centrą rytinėje Ilgio ežero pakrantėje (rekonstruojant Nacionalinio parko direkcijai priklausantį pastatą);

14.2. įkurti gamtos mokyklą arba lauko klasę su riboto naudojimo stovyklavieta (naudojama renginių, mokymų metu) Laumalenkų kraštovaizdžio draustinyje, buvusios eiguvos teritorijoje;

14.3. skatinti ekologinį turizmą – organizuoti mokomąjį lankymą, plėtoti mokomuosius gamtinius maršrutus ir gamtines ekspozicijas.

IV. KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

15. Nacionalinio parko kultūros paveldo apsauga vystoma remiantis šiomis nuostatomis:

15.1. išsaugoti vertingąsias savybes autentiškoje aplinkoje ir užtikrinti kultūrinių raiškų bei tradicijų gyvybingumą ir perdavimą ateinančioms kartoms;

15.2. siekti atkurti sunykusias kultūros vertybių dalis, elementus ar savybės, atgaivinti istorines tradicijas;

15.3. vykdant taikomuosius mokslinius tyrimus ir tvarkybos programas, sukurti optimalias sąlygas kultūros vertybių pažinimui moksliniais, viešojo pažinimo ir naudojimo bei viešosios pagarbos tikslais.

16. Nacionalinio parko kultūros vertybių apsaugos kryptys yra šios:

16.1. kultūros vertybių išsaugojimas vietoje;

16.2. sunykusių kultūros vertybių vertingųjų savybių atkūrimas;

16.3. kultūros vertybių tvarkyba.

17. Pagrindinė nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių apsaugos kryptis yra išsaugojimas vietoje, ypatingą dėmesį kreipiant į apsaugą nuo vizualinės taršos, ryšio su aplinka išsaugojimą ir stiprinimą bei pritaikymą lankymui.

18. Pirmiausia siūloma tvarkyti ir pritaikyti pažintiniam lankymui šias kultūros paveldo vertybes (kompleksus):

18.1. Gegrėnų archeologinio kultūros paveldo objektų sankaupą, kurią sudaro Gegrėnų kapinynas (unikalus kodas – 17181), Gegrėnų kapinynas II (unikalus kodas – 16310), Gegrėnų piliakalnis (unikalus kodas – 17180), Gegrėnų piliakalnis II, vad. Pelekalniu (unikalus kodas – 5493) bei senovės gyvenvietė (unikalus kodas – 2561). Numatomi tvarkybos darbai – taikomieji tyrimai ir pritaikymas pažintiniam lankymui;

18.2. Platelių piliavietę, vad. Pilies sala (unikalus kodas – 5483) ir Platelių dvarvietę, vad. Dvaro kalva, Šventorkalniu (unikalus kodas – 16208). Numatomi tvarkybos darbai – pritaikymas pažintiniam lankymui, pilies liekanų konservavimas;

18.3. Šarnelės piliakalnį su senovės gyvenvietę (unikalus kodas – 23973). Numatomi tvarkybos darbai – taikomieji tyrimai ir pritaikymas pažintiniam lankymui;

18.4. Mikytų alkakalnį (unikalus kodas – 5480). Numatomi tvarkybos darbai – pritaikymas pažintiniam lankymui, pažeisto aikštelės paviršiaus atkūrimas;

18.5. Visvainių alkakalnį (unikalus kodas – 21126) su greta esančiu Jono kalnu (saugotinas mitologinis kultūros paveldo objektas). Numatomi tvarkybos darbai – pritaikymas pažintiniam lankymui;

18.6. Padegimės alkakalnį (unikalus kodas – 25413). Numatomi tvarkybos darbai – pritaikymas pažintiniam lankymui;

18.7. istorinių ir mitologinių kultūros vertybių sankaupą Vilkų kaime, kurią sudaro istorinė knygnešių rėmėjo Igno Bernoto sodyba, mišku vingiuojanti Plungės – Žemaičių Kalvarijos senkelio atkarpa, miške šalia senkelio trykštantys du šventais laikomi šaltiniai (vadinami Knygnešių vardu) ir kitoje Plungės – Mažeikių kelio pusėje esantis Vilkų alkakalnis (unikalus kodas – 5457). Numatomi tvarkybos darbai – taikomieji tyrimai ir pritaikymas pažintiniam lankymui;

18.8. memorialines vietas, menančias ryškiausias šio krašto kultūros asmenybes: kraštotyrininką Konstantiną Bružą, žurnalistą Paulių Jurkų, knygnešį Vincą Jušką, poetą Vytautą Mačernį, kraštotyrininką ir muziejininką Juožą Mickevičių, tautodailininką Stanislovą Riaubą, politinį veikėją Jackų Sondeckį, rašytoją Žemaitę. Numatomi tvarkybos darbai – pritaikymas pažintiniam lankymui.

19. Nacionalinio parko teritorijoje įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka būtina vykdyti nuolatinę kultūros vertybių inventorizaciją – išaiškinimą ir stebėseną, siekiant išaiškinti, kiek ir kokių kultūros paveldo objektų yra nacionaliniame parke, kuriems iš jų būtini tolimesni tyrimai ir apsaugos priemonės, o kuriuos pakanka fiksuoti. Šioje kryptyje visų pirma numatoma vystyti archeologinio, povandeninio, mitologinio, etnokultūrinio, architektūrinio, inžinerinio, istorinio ir dailės paveldo vertybių inventorizavimą ir atskleidimą.

20. Nacionalinio parke būtina tęsti archeologinio, povandeninio, mitologinio, etnokultūrinio, architektūrinio, inžinerinio, istorinio ir dailės kultūros paveldo vertybių tyrimus.

21. Būtina parengti sunykusių Platelių dvaro sodybos elementų (kalvės ir oranžerijos) ir Stirbaičių kaime esančios etnokultūrinės sodybos atkūrimo projektus.

22. Stirbaičių kaime, atkuriamoje etnokultūrinėje sodyboje, siūloma įkurti etninės kultūros veiklos centrą (arba žemaičių amatų centrą), kuris taptų svarbiu kultūros paveldo sklaidos ir edukacijos židiniu. Stirbaičiuose įsikūrus etninės kultūros veiklos centrui, Nacionaliniame parke būtų sukurta darni ir logiška jungtis tarp dvaro ir kaimo kultūros ekspozicijų. Platelių dvaro sodyba turėtų būti stiprinama kaip krašto istorijos centras ir muziejus, Stirbaičiuose pagrindinis akcentas būtų žemaičių kaimo kultūra.

23. Kultūros vertybės Nacionaliniame parke tvarkomos atsižvelgiant į apsaugos režimą, naudojimo bei pritaikymo lankymui galimybes:

23.1. saugomos archeologinio ir povandeninio kultūros paveldo vertybės – piliakalniai, piliavietės, senovės gyvenvietės, kapinynai, senkapiai, pilkapiai, dvarvietės, senovės tiltai – tvarkomos taikant griežtos apsaugos režimą (KOn), vykdam apsaugą mokslinio pažinimo tikslais. Šių vertybių naudojimas apribojamas pažintiniu lankymu bei visuomeniniais renginiais. Archeologinio paveldo (įskaitant povandeninį archeologinį paveldą) tvarkybos ir pritaikymo darbai planuojami ir vykdomi Paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“, patvirtinto Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2011 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. IV-538 „Dėl Paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“ patvirtinimo“, nustatytais atvejais ir tvarka, atlikus privalomus archeologinius tyrimus;

23.2. saugomos mitologinio kultūros paveldo vertybės – alkakalniai, mitologiniai akmenys – tvarkomos taikant griežtos apsaugos režimą (KOn), vykdam apsaugą mokslinio pažinimo tikslais. Šių vertybių naudojimas apribojamas išimtinai pažintiniu lankymu bei visuomeniniais renginiais. Pritaikant mitologines vertybes lankymui, tvarkomi želdiniai, gali būti atliekami kraštovaizdžio kirtimai, įstatymų nustatyta tvarka parengus projektinę dokumentaciją įrengiamos saugų ir vertybei nežalingą lankymą užtikrinančios priemonės: laiptai, takai, apžvalgos aikštelės, atokvėpio vietos.

Tenkinant visuomenės poreikius, alkakalnių aikštelėse, neutralizavus neigiamą poveikį kultūriniam sluoksniui bei supančiai aplinkai, valstybinių ir religinių švenčių metu gali būti kūrenama ugnis;

23.3. saugomos etnoarchitektūrinio, inžinerinio ir želdynų kultūros paveldo vertybės – Platelių dvaro sodyba, etnoarchitektūrinės sodybos ir jų elementai, parkai ir etnokultūrinių sodybų želdiniai, architektūriniu požiūriu vertingi statiniai ir statinių kompleksai, vandens malūnai – tvarkomos taikant reguliuojamos apsaugos (KOr) režimą, vykdant apsaugą viešojo pažinimo ir naudojimo tikslais. Šiose vertybėse atliekami būtini, įstatymų numatyta tvarka suplanuoti ir suderinti tvarkybos ir išimtiniais atvejais atkūrimo darbai, vertybės pritaikomos visuomenės poreikiams, visų pirma pažintiniam lankymui;

23.4. saugomos istorinio ir memorialinio kultūros paveldo vertybės – kapai, paminklai, senosios kaimų kapinės, memorialinės sodybos ir jų vietos, mūšių ir žūties vietos – tvarkomos taikant griežtos apsaugos režimą (KOn), vykdant apsaugą viešosios pagarbos tikslais. Šiose vertybėse tvarkomi želdynai, kuriama ir (arba) plėtojama pažintiniam lankymui būtina infrastruktūra;

23.5. urbanistinis kultūros paveldas (Žemaičių Kalvarijos ir Platelių miestelių senosios dalys, Beržoro kaimas) tvarkomos taikant kraštovaizdį išsaugančiojo tvarkymo (GEk) režimą. Urbanistinių kultūros paveldo vietovių tvarkymui būtini Nekilnojamąjo kultūros paveldo apsaugos specialieji planai. Parengtas „Žemaičių Kalvarių statinių komplekso (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 1558, buvęs kodas G406K) nekilnojamąjo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas(teritorijos ir apsaugos zonos ribų planas bei paveldotvarkos projektas)“. Kadangi Žemaičių Kalvarių statinių komplekso teritorijos ribos beveik sutampa su urbanistinės kultūros vertybės – Žemaičių Kalvarijos (unikalus kodas – 17119) – senosios dalies ribomis, specialiojo plano priemonės su tam tikromis išimtimis gali būti taikomos ir Žemaičių Kalvarijos senosios dalies apsaugai, tvarkybos projektų rengimui. Nekilnojamąjo kultūros paveldo apsaugos specialieji planai turi būti rengiami ir kitoms kultūros paveldo vietovėms bei Nekilnojamąjo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos kultūros ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. IV-261/D1-322 „Dėl nekilnojamąjo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“, nustatytais atvejais kompleksiniams kultūros paveldo objektams.;

23.6. saugomos nekilnojamosios dailės kultūros paveldo vertybės – kryžiai, koplytstulpiai, stogastulpiai, Žemaičių Kalvarijos ir Beržoro Kristaus kančios keliai – tvarkomi taikant reguliuojamos apsaugos režimą (KOr), vykdant apsaugą viešojo pažinimo ir naudojimo tikslais. Šioje vertybių grupėje kuriama ir (arba) plėtojama pažintiniam lankymui būtina infrastruktūra, tęsiami mažosios architektūros – kryžių, koplytėlių ir koplytstulpių – tvarkybos ir išimtiniais atvejais atkūrimo darbai;

24. Kultūros paveldo objektų, jų teritorijų ir vietovių – kultūrinių draustinių bei jų apsaugos zonų apsaugą, tvarkybą ir naudojimą reglamentuoja kultūrinių draustinių nuostatai, apsaugos reglamentai ir nekilnojamąjo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentai, kurie rengiami vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamąjo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatomis ir Nekilnojamąjo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos kultūros ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. IV-261/D1-322 „Dėl nekilnojamąjo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“, nustatytais reikalavimais. Šiais dokumentais nustatyti paveldosaugos reikalavimai taikomi kultūros paveldo objektų ir vietovių – kultūrinių draustinių teritorijose bei

apsaugos zonose, o jeigu jos nenustatytos – taikomi Nacionalinio parko teritorijoje esantiems žemės sklypams, kuriems pagal Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“, XIX skyriaus 84, 87 ir 88 punktus nustatomos specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos, kurių pagrindu taikomi ūkinės veiklos apribojimai. Žemės darbai kultūros paveldo objektuose, jų teritorijose ir vietovėse – kultūriniuose draustiniuose planuojami ir vykdomi Paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“ nustatytais atvejais ir tvarka, atlikus privalomus archeologinius tyrimus.

V. REKREACINIO NAUDOJIMO KRYPTYS IR PRIEMONĖS

25. Nacionalinio parko rekreacinio naudojimo plėtros kryptys yra šios:

25.1. pažintinio turizmo vystymas, įrengiant pažintinio turizmo maršrutus ir takus, integruojant į pažintinio turizmo trasas už Nacionalinio parko ribų esančias vertybes, kuriant lauko informacinę sistemą, saugant ir eksponuojant tradicinį kaimišką kraštovaizdį, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, gyvasias kultūrines tradicijas ir raiškas, plėtojant gamtines ir kultūrines ekspozicijas;

25.2. poilsavimo vystymas, plėtojant esamus bei įrengiant ir statant naujus rekreacinius objektus Tvarkymo plane numatytose vietose.

26. Rekreacinis naudojimas Nacionaliniame parke vystomas laikantis šių nuostatų:

26.1. poilsavimas ir rekreacinė infrastruktūra plėtojama rekreacinio funkcinio prioriteto zonose. Kitose Nacionalinio parko dalyse kuriama pažintiniam turizmui reikalinga infrastruktūra;

26.2. rekreacinių paslaugų plėtra koncentruojama Platielių miestelyje ir Paplatelės rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje;

26.3. Nacionalinio parko draustiniuose vystomas pažintinis turizmas – įrengiamos automobilių ir dviračių turizmo trasos, pėsčiųjų pažintiniai ir mokomieji takai, trumpalaikio poilsio vietos, privažiavimai ir priejimai prie lankomų objektų, apžvalgos aikštelės, mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai;

26.4. stovyklavietės, kempingai, rekreaciniai pastatai ir kompleksai įrengiami ir statomi Tvarkymo plane numatytose vietose;

26.5. automobilių stovėjimo aikštelės, trumpalaikio poilsio vietos, apžvalgos aikštelės ir mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai esant poreikiui, suderinus su Nacionalinio parko direkcija, gali būti įrengiami ir statomi prie pažintinio turizmo trasų ir takų bei lankomų objektų Tvarkymo plane nenumatytose vietose;

26.6. ilginamas rekreacinis sezonas, skatinant žiemos rekreacijos plėtrą (žiemą dviratininkų trasos, pėsčiųjų takai ir jų įranga gali būti naudojami slidinėjimui; taip pat kuriama speciali žiemos turizmui skirta infrastruktūra, vystomi slidinėjimo maršrutai);

26.7. didinama rekreacijos galimybių įvairovė, skatinant įvairių su Nacionalinio parko tikslais suderinamų turizmo rūšių (pavyzdžiui, žirginio ir sportinio turizmo) plėtrą;

26.8. išdėstant rekreacinę infrastruktūrą vandens telkinių pakrantėse turi būti racionaliai panaudojama teritorija, atsižvelgiama į atstumus nuo vandens telkinio, vandens telkinio apsaugos juostos ribas bei pakrantės reljefą. Vandens telkinio pakrantėje įrengiamos maudyklos, paplūdimiai, prieplaukos ir lieptai, toliau įrengiamos žaidimų aikštelės, o apgyvendinimui skirtos vietos (aikštelės palapinėms ir mobiliesiems nameliams), rekreaciniai pastatai, sanitariniai mazgai ir automobilių stovėjimo aikštelės įrengiamos atokiau nuo vandens telkinio.

27. Siekiant reguliuoti rekreacinių išteklių naudojimą ir rekreacinės infrastruktūros išdėstymą, subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos (NRn) ir urbanizuojamos rekreacinės aplinkos (NRu) kraštovaizdžio tvarkymo zonose išskiriamos šios pozonės:

27.1. trumpalaikio poilsio teritorijų (NRn1) pozonė – tai poilsiui be nakvynės skirta teritorija, kurioje gali būti įrengiami mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai, rekreaciniai statiniai ir įrenginiai, laūžavietės, automobilių stovėjimo aikštelė;

27.2. ekstensyvaus pritaikymo (neurbanizuojamų) stovyklaviečių pozonė (NRn2) – tai poilsiui su nakvyne palapinėse skirta teritorija, kurioje gali būti įrengiami mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai, rekreaciniai statiniai ir įrenginiai, vietos palapinėms statyti, laūžavietės, automobilių stovėjimo aikštelė;

27.3 intensyvaus pritaikymo (urbanizuojamų) stovyklaviečių pozonė (NRu1) – tai poilsiui su nakvyne palapinėse skirta teritorija, kurioje gali būti įrengiami mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai, rekreaciniai statiniai ir įrenginiai, vietos palapinėms statyti, laūžavietės, automobilių stovėjimo aikštelės, sudaromos sąlygos maistui ruošti, higienos poreikiams tenkinti, atliekomis surinkti, poilsiui organizuoti. Turistų aptarnavimo ir stovyklavietės priežiūros reikmėms gali būti statomas II grupės nesudėtingi statiniai su maisto ruošimui, higienos poreikių tenkinimui, turistinio inventoriaus laikymui ir stovyklavietės priežiūrai skirtomis patalpomis;

27.4. kempingų pozonė (NRu2) – tai specialiai įrengta ir aikštelėmis suplanuota teritorija, kurioje turistai apgyvendinami palapinėse, kemperiuose, kilnojamuose ar stacionariuose nameliuose, sudaromos sąlygos transporto priemonėms statyti, naudotis elektros energija ir geriamu vandeniu, maistui ruošti, higienos poreikiams tenkinti, atliekomis surinkti, poilsiui organizuoti;

27.5. rekreacinių pastatų ir kompleksų pozonėje (NRu3) gali būti statomi nauji ir plečiami (rekonstruojami) esami viešbučių ir poilsio paskirties pastatai ir jų grupės, kuriuose teikiamos apgyvendinimo paslaugos (poilsio namai, viešbučiai, turizmo centrai ir bazės, jachtklubai, nakvynės namai, moteliai, svečių namai, vasarnamiai).

28. Nacionalinio parko rekreacinio funkcinio prioriteto zonose numatoma:

28.1. Beržoro rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – Tvarkymo plano brėžinyje numatytose vietose įrengti stovyklavietę ir poilsiavietę, formuoti rekreacinius želdinius, vystyti kaimo turizmo paslaugas ir infrastruktūrą;

28.2. Gardų rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – plėtoti trumpalaikiam poilsiui skirtą infrastruktūrą;

28.3. Gegrėnų rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – įrengti trumpalaikiam poilsiui skirtą infrastruktūrą;

28.4. Ilgio rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – Tvarkymo plano brėžinyje numatytose vietose įrengti naujas stovyklavietes, trumpalaikio poilsio vietas ir kempingą; formuoti rekreacinius želdinius ir ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo miško parkus, vystyti kaimo turizmo paslaugas ir infrastruktūrą;

28.5. Luokos rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – įrengti stovyklavietę, rekultivuoti, sutvarkyti ir pritaikyti rekreaciniam naudojimui buvusį Jogaudų karjerą (įrengti apžvalgos aikštelę, automobilių stovėjimo aikštelę, trumpalaikiam poilsiui ir pažintiniam turizmui reikalingą įrangą), formuoti rekreacinius želdinius ir ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo miško parką, vystyti kaimo turizmo paslaugas ir infrastruktūrą;

28.6. Paežerės Rūdaičių rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – gerinti esamų stovyklaviečių ir trumpalaikio poilsio vietų įrangą; Tvarkymo plano brėžinyje numatytose vietose įrengti naujas stovyklavietes, trumpalaikio poilsio vietas ir kempingus, jachtų prieplauką ir jachtų nuleidimo į ežerą vietą; prie Ažuolų salos stovyklavietės įrengti renginių vietą; formuoti

rekreacinius želdinius ir ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo miško parkus, vystyti kaimo turizmo paslaugas ir infrastruktūrą;

28.7. Paplatelės rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – gerinti esamų stovyklaviečių ir trumpalaikio poilsio vietų įrangą; Tvarkymo plano brėžinyje numatytose vietose įrengti naujas stovyklavietes, trumpalaikio poilsio vietas, kempingą, prieplaukas jachtoms; rekonstruoti Sultekio pažintinį taką ir įrengti apžvalgos bokštą; formuoti rekreacinius želdinius ir ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo miško parkus, vystyti kaimo turizmo paslaugas ir infrastruktūrą;

28.8. Platelių didžiojoje rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – plėtoti pažintiniam turizmui ir trumpalaikiam poilsiui reikalingą įrangą, formuoti rekreacinius želdinius ir ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo miško parkus; gali būti įrengiamos papildomos prieplaukos jachtoms ir turistiniams laivams;

28.9. Platelių mažojoje rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – įrengti paplūdimį, plėtoti pažintiniam turizmui ir trumpalaikiam poilsiui skirtą įrangą;

28.10. Plokštinės rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – plėtoti pažintiniam turizmui reikalingą įrangą, rekonstruoti Plokštinės pažintinį taką;

28.11. Rotinėtų rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – Tvarkymo plano brėžinyje numatytose vietose įrengti stovyklavietes ir trumpalaikio poilsio vietas, formuoti rekreacinius želdinius, vystyti kaimo turizmo paslaugas ir infrastruktūrą.

29. Ekstensyvaus pritaikymo rekreacinių agrarinių teritorijų (ŽRe) kraštovaizdžio tvarkymo zonoje esančiose kaimo turizmo sodybose gali būti teikiama turistinės stovyklos paslauga.

30. Nacionalinio parko pažintinio turizmo sistemą sudaro įvairaus dydžio ir pobūdžio pažintinio turizmo trasos ir takai, lankomi paveldo objektai, lankymui ir poilsiui skirta rekreacinė infrastruktūra (atokvėpio vietos, apžvalgos aikštelės, poilsiavietės, stovyklavietės ir kita). Nacionaliniame parke prioritetas teikiamas dviračių ir pėsčiųjų turizmui. Kitos Nacionalinio parko lankymo formos – autoturizmas, vandens ir žirginis turizmas.

31. Autoturizmo ir dviračių turizmo trasos ir takai įrengiami pritaikant ir pagerinant esamus kelius. Dviračių turizmui numatoma panaudoti apleistas senkelių atkarpos. Dviračių turizmo trasos ir pėsčiųjų pažintiniai takai turi kuo mažiau sutapti su intensyviai naudojamais automobilių keliais. Tose atkarpose, kur autoturizmo ir dviračių turizmo maršrutai sutampa ir keliu vyksta intensyvus autotransporto eismas, dviračių takas įrengiamas atskiroje žemės juostoje šalia kelio. Naujos kelių atkarpos įrengiamos tik išimtiniais atvejais (pavyzdžiui, Bukantės dvaro sodybos sujungimas su Godeliais). Ypač aktualus kelių gerinimas pietvakarinėje Nacionalinio parko dalyje, įjungiant į automobilių ir dviračių turizmo trasas kraštovaizdžio ir kultūros paveldo požiūriu vertingas Stirbaičių, Grigaičių ir Godelių kaimų apylinkes; šiauriniame Nacionalinio parko pakraštyje, įjungiant į pažintinio turizmo sistemą Padegimės ir Paparčių kaimų apylinkes (pirmiausia tvarkytinos kelių atkarpos Šarnelė – Padegimė ir Padegimė – Gegrėnai); atkarpu, vedančių į lankomus objektus gerinimas, įrengiant kietą dangą: Plokščiai – Plokštinė (privažiavimas prie Šaltojo karo muziejaus), Paežerės Rūdaičiai – Paplatelė (Paplatelės rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje, kelias reikalingas privažiavimui prie rekreacinių objektų), atkarpa nuo kelio Nr. 3210 Žemaičių Kalvarija – Gegrėnai – Medsėdžiai iki Mikytų (privažiavimas prie Mikytų pažintinio tako).

32. Nacionalinio parko autoturizmo trasų sistemą sudaro Nacionalinio parko autoturizmo trasa, Nacionalinio parko teritoriją kertančios nacionalinių ir regioninių autoturizmo trasų atkarpos ir įvažiavimai į Nacionalinį parką. Numatomos Nacionalinio parko autoturizmo trasos ir atkarpos:

32.1. Žemaitijos nacionalinio parko autoturizmo trasa (brėžinyje žymima A1): Plateliai – Paežerės Rūdaičiai – Pučkoriai – Gegrėnai – Žemaičių Kalvarija – Vilgai – Paušniai – Plokščiai –

Beržoras – Plateliai. Į maršrutą galima įtraukti Alsėdžius (alternatyvi atkarpa: Žemaičių Kalvarija – Alsėdžiai – Vilkai), rekomenduojama aplankyti Šaltojo karo muziejų (atšaka Plokščiai – Plokštinė);

32.2. papildoma atkarpa šiaurinėje Nacionalinio parko dalyje (A2): Žemaičių Kalvarija – Šarnelė – Padegimė – Gudaliai – Kruopiai – Mikytai – Paežerės Rūdaičiai (alternatyva – nuo Padegimės iki Mikytų važiuoti pro Paparčius ir Barstyčių miestelį);

32.3. papildoma atkarpa centrinėje Nacionalinio parko dalyje (A3): Paežerės Rūdaičiai – Virkšai – Skurvydai – Platakiai – Vilkai, su atšaka į Paplatelę;

32.4. papildoma atkarpa pietvakarinėje parko dalyje (A4) – nuo Beržoro važiuojama per Stirbaičius iki Godelių (Vydeikių) ir Bukantės (Kadaičių);

32.5. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytų turistinių maršrutų „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“ ir „Žemaitijos parkų žiedas“ atkarpa (A5): Plungė – Plateliai – Barstyčiai – Žemaičių Kalvarija, toliau važiuojama link Sedos arba Alsėdžių;

32.6. Nacionalinio lygmens autoturizmo trasų specialiajame plane numatytų autoturizmo trasų „Žemaitijos keliai“ ir „Kuršių kelias“ atkarpa (A6): Plungė – Žemaičių Kalvarija – Barstyčiai – Skuodas;

32.7. Plungės rajono savivaldybės bendrajame plane numatytos autoturizmo trasos atkarpa (A7) – Plungė – Plateliai – Pučkoriai – Gegrėnai – Žemaičių Kalvarija – Alsėdžiai.

33. Pirmaeilis uždavinys vystant dviračių turizmą – įrengti dviračių taką aplink Platelių ežerą ir sujungti jį su Plungės miestu. Tolimesnėje perspektyvoje Nacionalinio parko dviračių turizmo sistema turėtų būti sujungta su Pajūrio rekreaciniu arealu (Nacionalinio lygmens dviračių turizmo trasų specialiajame plane maršrutas Palanga – Kretinga – Plungė – Plateliai yra įvardintas kaip nacionalinė prioritentinė trasa). Numatomos Nacionalinio parko dviračių turizmo trasos ir atkarpos susijungia tarpusavyje ir sudaro vieningą dviračių turizmo sistemą:

33.1. Platelių dviračių takas (D1): Plateliai – Šeirės miškas – Paežerės Rūdaičiai – Paplatelė – Plokštinė – Plokščiai – Beržoras – Plateliai. Šis takas apjungs aplink Platelių ežerą esančius ir numatomus pėsčiųjų pažintinius takus, gamtos ir kultūros vertybes (lankomus objektus), rekreacinius objektus ir teritorijas, sudarys sąlygas gėrėtis išspūdingais Platelių ežero ir aplinkinių vietovių kraštovaizdžiais;

33.2. Platelių dviračių tako jungtis su Plungės miestu, įrengiama panaudojant senojo Plungės – Platelių kelio atkarpas (D2): Plungė – Ruolaičiai – Žvirblaičiai – Babrungėnai – Grigaičiai – Plokščiai;

33.3. dviračių turizmo trasa iš Plungės į Žemaičių Kalvariją (D3), įrengiama panaudojant išlikusias senkelio atkarpas, Rotinėnų ir Luokos rekreacinio funkcinio prioriteto zonų infrastruktūrą, stovyklavietę prie Skyplaičių ežero;

33.4. „šiaurinis žiedas“ (D4): Paežerės Rūdaičiai – Virkšai – Getaučiai – Gegrėnai – Jazdauskiškiai – Rotinėnai – Žemaičių Kalvarija – Šašaičiai – Šarnelė – Padegimė – Gudaliai – Kruopiai – Mikytų alkakalnis – Paežerės Rūdaičiai (alternatyva: nuo Žemaičių Kalvarijos į Šarnelę važiuoti pro Gardus);

33.5. trumpinančioji „šiaurinio žiedo“ atkarpa nuo Padegimės link Platelių ežero šiaurinės pakrantės, neužsukant į Mikytų alkakalnį (D5): Padegimė – Gegrėnai – Pučkoriai – Paežerės Rūdaičiai (alternatyva: nuo Pučkorių iki Paežerės Rūdaičių važiuoti pro Visvainius arba Uogučius);

33.6. alternatyvi „šiaurinio žiedo“ atkarpa nuo Padegimės iki Mikytų alkakalnio, važiuojant pro Paparčius ir Barstyčių miestelį (D6). Ši atkarpa pasižymi vaizdingu kraštovaizdžiu, kultūros paveldo vertybėmis, taip pat aplankoma gamtiniu požiūriu vertinga šiaurinė Mikytų kraštovaizdžio draustinio dalis;

33.7. „pietinis žiedas“ (D7): Beržoras – Stirbaičiai – Bukantė – Godeliai – Grigaičiai. Ši trasa susijungia su Platelių dviračių taku ir sudaro galimybes lankyti kraštovaizdžio ir kultūros paveldo požiūriu vertingas Grigaičių, Stirbaičių ir Godelių kaimų apylinkes, tačiau jos įrengimas yra problemiškas dėl kelių būklės: būtina gerinti kelią nuo Grigaičių į Godelius, nuo Stirbaičių į Kadaičius (Bukantė) bei įrengti kelią, sujungiantį Bukantę su Godelių kaimu;

33.8. trumpinančioji „pietinio žiedo“ atkarpa, sujungianti Grigaičių ir Stirbaičių kaimus (D8);

33.9. jungiančioji dviračių turizmo atkarpa nuo Plokštinės iki Vilkų kaimo (D9), įrengiama panaudojant senkelio į Alsėdžius atkarpą. Ši atkarpa sujungia planuojamus Platelių ir Plungės – Žemaičių Kalvarijos dviračių takus;

33.10. Nacionalinio lygmens dviračių turizmo trasų specialiajame plane numatytos trasos atkarpa (D10): Salantai – Plateliai – Paežerės Rūdaičiai – Vilkai – Alsėdžiai.

34. Būtina plėtoti Nacionalinio parko pažintinių ir mokomųjų takų tinklą. Numatoma rekonstruoti Plokštinės, Paplatelės (Sultekio) ir Mikytų pažintinius takus (Tvarkymo plano brėžinyje atitinkamai – P2, P3 ir P4), atnaujinant ir pagerinant įrangą. Numatomi pėsčiųjų pažintiniai takai:

34.1. Šeirės pažintinis takas (P1), vingiuojantis nuo Platelių miestelio per Šeirės mišką ir Nerštvinės pelkė iki Ažuolų salos stovyklavietės;

34.2. Paburgės pažintinis takas (P5), skirtas Paburgės kraštovaizdžio draustinyje saugomam pelkiniam – ežeriniam kraštovaizdžio kompleksui apžvelgti;

34.3. Platelių miestelio pažintinis takas (P6), apjungiantis svarbiausias Platelių miestelio ir jo apylinkių vertybes: senąją miestelio dalį, Platelių dvaro sodybą, Šventorkalnį, Platelių jachtklubą ir Platelių apžvalgos aikštelę;

34.4. Juodupio pažintinis takas (P7), skirtas eksponuoti Juodupio botaninio draustinio gamtines vertybes (numatytas Juodupio botaninio draustinio gamtotvarkos plane; susijungia su Paplatelės pažintiniu taku);

34.5. Pilies salos pažintinis takas (P8), skirtas gamtos ir kultūros vertybių eksponavimui;

34.6. Gegrėnų pažintinis takas (P9), skirtas Gegrėnų archeologinio komplekso eksponavimui (Gegrėnų archeologinis draustinis);

34.7. Mačernio pažintinis takas (P10) Šernelės kaime, skirtas poeto V. Mačernio gimtinės lankymui.

35. Vandens turizmas vystomas Platelių ežere. Babrungo upė yra mažai tinkama vandens turizmui, todėl joje vystyti vandens turizmą nenumatoma. Vandens turizmui labiausiai naudojama pagrindinė Platelių ežero dalis, patenkanti į Platelių kraštovaizdžio draustinį ir rekreacinio funkcinio prioriteto zonas. Pietinėje ežero dalyje (Laumalenkų kraštovaizdžio draustinyje) vandens turizmas turi būti ribojamas, siekiant išvengti neigiamo poveikio saugomoms biologinėms vertybėms. Platelių ežeras yra ypač vertingas gamtos, kultūros ir kraštovaizdžio vertybių kompleksas, todėl visos vandens turizmo formos turi būti kontroliuojamos, siekiant išvengti neigiamo poveikio saugomoms vertybėms. Be įprastų vandens turizmo formų (plaukiojimas baidarėmis ir valtimis, buriavimas, nardymas) Platelių ežere gali būti organizuojamos ekskursijos elektros varikliu varomu turistiniu laivu, taip pat siūloma organizuoti mokomuosius (ekologinius) vandens turizmo maršrutus Platelių ežero vakarinėje ir pietinėje dalyse.

36. Laumalenkų kraštovaizdžio draustinyje esančios stovyklavietės naudojimas turi būti ribojamas. Šią stovyklavietę numatoma pritaikyti ir skirti neįgaliesiems turistams.

VI. GYVENAMŲJŲ VIETŲŲ IR INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS KRYPTYS

37. Pagrindinis gyvenviečių ir infrastruktūros plėtros Nacionaliniame parke principas – kompaktiškai užstatytų kaimų ir miestelių vystymas ir infrastruktūros gerinimas, siekiant patenkinti vietos gyventojų ir lankytojų reikmes.

38. Nacionaliniame parke esantys miesteliai tvarkomi pagal parengtus ir patvirtintus jų bendruosius bei detaliuosius planus, kurių sprendiniai neprieštarauja Nacionalinio parko tvarkymo plano sprendiniams.

39. Visuose kompaktiškai užstatytuose Nacionalinio parko kaimuose ir miesteliuose gali būti įrengiami šiuolaikinę technologijos lygį atitinkantys inžineriniai tinklai, gerinama kelių, gatvių, aikščių ir kiemų danga. Likusioje teritorijoje pirmenybė teikiama individualioms vandens tiekimo bei nuotekų utilizavimo sistemoms. Prioritetas teikiamas inžinerinei įrangai, kuo mažiau keičiančiai tradicinę gyvenvietės vaizdą bei esamą kraštovaizdžio pobūdį. Numatoma pakeisti orines elektros perdavimo linijas požeminiais kabeliais, pirmiausia kraštovaizdžio ir etnokultūriniuose draustiniuose.

40. Kaimų ir miestelių plėtra ir užstatymo sutankinimas galimas intensyvaus ir ekstensyvaus bendrojo tvarkymo (GŪi, GŪe) ir sugriežtinto geoekologinio reguliavimo (GAe) gyvenviečių kraštovaizdžio tvarkymo zonose, laikantis saugomų teritorijų tipinių apsaugos reglamentų bei Nacionalinio parko apsaugos reglamento reikalavimų.

41. Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtose vietose galima atkurti buvusias ir kurti naujas sodybas, laikantis Nacionalinio parko apsaugos reglamento reikalavimų. Tiksliai numatomos ar atkuriamos sodybos vieta parenkama įvertinant poveikį kraštovaizdžiui, komunikacijų tiesimo galimybes, gamtinio karkaso reikalavimus.

42. Nacionaliniame parke siekiama gerinti esamus bendrojo naudojimo kelius, pagal poreikį pritaikant pažintiniam turizmui. Tvarkant Nacionalinio parko kelius pirmenybė teikiama Tvarkymo plane pažymėtoms atkarpoms ir numatomų pažintinio turizmo trasų bei privažiavimų prie lankomų objektų įrengimui.

43. Rekonstruojant esamus bei statant naujus statinius (taip pat ir mažuosius kraštovaizdžio architektūros statinius), įrengiant bei rekonstruojant inžinerinės ir rekreacinės infrastruktūros objektus, elektros perdavimo linijas, reklaminius bei informacinius skydus ir standus privaloma laikytis Nacionalinio parko apsaugos reglamento reikalavimų.

Susisiekimo ministras
Rimantas Sinkevičius
2014-09-04

Aplinkos viceministras
Linas Jonauskas

2014 09 02

Teisėkūros skyrius

I. Sabaliūtė

2014 08 19